

Politik Bilim

“Üniversite ve Sanayi Birbirinden Öğreniyor (mu?)”

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Müfit Akyos, ülkemizde üniversite-sanayi işbirliğinin gelişmesi için uğraşan ‘misyonerlerden’... Bugün köşemi, konuyla ilgili notlarım üzerine ilettiği görüşlerine bırakıyorum...

“İş dünyasının ve toplumun gereksinimlerinin karşılanmasında ‘bilgi’nin temel girdi olarak artan payı üniversitelerden beklenti düzeyini artırmaktadır. Değer zincirini yaratan, öğretim ve bilgi üretimi işlevleriyle üniversite ve araştırma kurumlarıdır ve bir de şirketlerin üretimleriyle [sahip oldukları] teknolojileridir. Üniversiteler, sanayi ve üretimle hiçbir bağı olmayan ‘bilginin biriktiği yerlerden (birinci kuşak üniversiteler - 1.KÜ)’, ‘bilgi fabrikalarına (2.KÜ)’ evrilmiş ve [etkinlik] sınırlarını toplumsal kalkınma yönünde genişletmişlerdir. Bu evrilmede, sanayideki kitlesel üretim ve kamunun üniversitelere ayırdığı ARGE kaynaklarının artması önemli rol oynamıştır. Günümüzde ‘bilgi bölgeleri (3.KÜ)’ olarak tanımlanabilecek üniversitelerin [etkinlik] sınırları bilim, teknoloji ve iş çevrelerinin ve kamu siyasalarının oluşturduğu kurum ve platformlardaki rolleriyle birlikte sürekli genişlemektedir. Bu genişlemede bilim adamlarının, sanayinin üst düzey yöneticileri ve ilgili kamu kurumları yöneticilerinin talep ve önderlikleri etkin olmaktadır.

“Yenilikçi fikirlerin değer zinciri sürecini izleyerek pazara ürün olarak çıkmasını ‘yönetebilmek’ firmaların sahip olmaları gereken temel yetkinliktir. Bu süreci tek başlarına geçmelerinin güçlüğü nedeniyle, firmalar, dışa açılmaya yönelmektedirler. Bu dışa açılmanın yeni biçimlerini oluşturan işbirliklerinde, firmaların ‘en son bilgiye’ ve geniş bir [bilimsel] disiplin’ alanına erişmelerine olanak vermesi nedeniyle, üniversiteler uygun ortaklar olarak öne çıkmaktadırlar. Söz konusu ortaklıkların belirgin özelliği, üniversite ve sanayinin birbirleriyle ‘ilgili kurumlar’ olmaktan biri diğerinin ‘tamamlayıcısı’ olma yolunda, ‘birlikte evrilmelerini’ zorunlu kılmalarıdır.

“Türkiye için kısa bir değerlendirme yapmak gerekirse; ülkemizde sanayinin bilim ve araştırma kültürünün yetersizliği, üniversite (Ü) ve sanayi (S) işbirliğinin geliştirileceği zeminin (iklimin) oluşturulmasında en önemli engeldir. Bu kültürün yetersizliği nedeniyledir ki, sanayide yenilik, yeni ürün geliştirme (YÜG) ve ARGE ‘yöntem-yapılanma-yönetme’ yetkinliği de gelişmemektedir. Konuya özgü kavramların bilinmemesi / özünsmemesi, neyin (yenilik, YÜG, ARGE) nasıl (firma içi ve firma dışı bilgi, işgücü, teknoloji edinimi ve transferi gibi) yapılacağı konularında sanayinin üniversitelerden beklentilerini ve taleplerini tanımlayabilmesini güçleştirmektedir. Bu tanımsızlıkta sanayinin talebinin çoğunlukla ‘hemen işine yarayacak bitmiş ürün’ veya ‘anlık sorununa anlık yanıt’ biçiminde şekillenmesi Ü-S işbirliğini çıkmaza sürüklemektedir.

“Sanayinin, genel olarak üretim yetkinliğine sahip olduğu söylenebilirse de, bugünkü yapısı, anlayışı, hedefleri ve rekabet anlayışı ile ulusal sanayi ve ekonomi siyasaları ve uluslararası ortam, firmaları, üniversitelerin geliştirdiği bilgi ve teknolojiyi yenilik, YÜG ve ARGE için kullanabilme becerisinden uzak tutmaktadır. Akademi dünyasının, özellikle 1990 sonrasında uygulanan Ü-S işbirliği ve ARGE teşvik araçlarının sonuçları konularında özgün akademik araştırmalar yapmadaki yetersizliği, ‘ölçme-değerlendirme-düzeltilme-uygulama’ döngüsünün işletilmemesi ve konunun kuramsal çalışmalara dönüştürülebilmesi özgün teşvik modellerinin geliştirilememesinin önemli bir nedeni olmuştur. 1980’lerde dünyadaki kalite hareketini (Toplam Kalite Yönetimi vb.) yakalayıp, uygulama ve içselleştirme becerisini gösteren sanayimizin aynı başarıyı yenilik, YÜG, ARGE konularında gösterme yolunda olduğunu söylemek çok güçtür. Çünkü bu alandaki süreçler birikimli öğrenmeyi ve çok farklı beceriler edinmeyi gerektiren zorluklar içermektedir.

“Sonuç olarak; sanayi devriminden bu yana oluşan [bunca] bilgi birikimi ve deneyime, ölçme ve değerlendirmelere, kuramsal çalışmalar sonucu oluşan modellere karşın hâlâ Ü-S işbirliği üzerinde çalışan ‘Batı’dan ve kendi özgün kalkınma modellerinin yanı sıra özgün Ü-S işbirliği araçlarını geliştirmekte olan ‘Doğu’dan, üniversite-sanayi işbirliği geçmişi on yıllarla sınırlı ülkemizin, yalnızca formatlar ve hazır araçlar alma kolaycılığı yolunu seçerek Ü-S işbirliğini oluşturmaya çalışmasına bir de her alandaki kavram kargaşası eklendiğinde, ...[bu iş olmaz] demeye dilim varmıyor ama [zor]...”

CBT. 22 Temmuz 2011